

Regeringens skrivelse

2000/2001:143

Regeringens redogörelse för regelförenklingsarbetet med särskild inriktning på små företag

Skr. 2000/2001:143

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 14 juni 2001

Göran Persson

Björn Rosengren
(Näringsdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I föreliggande skrivelse lämnar regeringen en redogörelse för tillämpningen av förordningen (1998:1820) om särskild konsekvensanalys av reglers effekter för små företags villkor under 2000.

I skrivelsen lämnas även en redogörelse för regeringens regelförenklingsarbete.

1	Inledning.....	3
2	Gällande bestämmelser.....	4
2.1	Förordning om särskild konsekvensanalys av reglers effekter för små företags villkor.....	4
2.2	Kommittéförordningen.....	5
2.3	Arbetet i Regeringskansliet	5
3	Praktiska erfarenheter och resultat	5
3.1	Inledning.....	5
3.2	Resultat av myndigheternas rapporter enligt förordning om särskild konsekvensanalys av reglers effekter för små företags villkor.....	6
3.2.1	Myndigheternas slutsatser av arbetet med särskild konsekvensanalys.....	7
3.2.2	Myndigheternas samrådsförfarande.....	8
3.2.3	Nya, ändrade och upphävda föreskrifter och allmänna råd.....	8
3.3	Resultat av insatser i Regeringskansliet.....	10
3.3.1	Regelförenkling på nationell nivå.....	10
3.3.2	Regelförenkling inom EU.....	11
3.4	Resultat av kommittéernas redovisning enligt 15 § kommittéförordningen	12
4	Mål och medel för det fortsatta regelförenklingsarbetet med särskild inriktning på små företag	13
4.1	Mål och mått för regelförenklingsarbetet.....	13
4.2	SimpLex	14
4.2.1	Stöd och råd	14
4.2.2	Granskning av förslag.....	14
4.2.3	Befintliga regler	15
4.2.4	Slutsatser för det fortsatta arbetet	15
	Bilaga 1: Myndigheter som rapporterat enligt Simplexförordningen.....	17

1 Inledning

Regeringen har infört ett system för effektivare konsekvensanalyser av reglers effekter för små företags villkor. Systemet har införlivats genom kommittéförordningen (1998:1474) och förordningen (1998:1820) om särskild konsekvensanalys av reglers effekter för små företags villkor. Den 22 december 1998 inrättade regeringen en statssekreterargrupp med särskilt ansvar för regelförenkling. Regeringen uppdrog åt gruppen att utfärda riktlinjer för Regeringskansliet om särskild konsekvensanalys i samma avseende. I och med dessa riktlinjer ställs för såväl kommittéer och myndigheter som Regeringskansliet samma krav på att förslag på nya och ändrade regler skall föregås av att konsekvenserna för små företag analyseras och beaktas. Regeringen beslutade vidare att Näringsdepartementet skall samordna, understödja och följa upp regelförenkling med stöd av en i departementet inrättad regelförenklingsgrupp – SimpLex.

Den enskilda företagaren berörs dagligen av ett stort antal regler. Dels de regler som avser relationen till andra aktörer, exempelvis andra företag, konsumenter och arbetstagare. Dels de regler som avser företagarens skyldigheter gentemot det allmänna, exempelvis redovisning av skatter och andra uppgifter i företagets verksamhet.

De olika regelkomplexen kan vara mer eller mindre betungande för företagen. Regelförenklingsåtgärder kan vara av olika slag: från att minimera de negativa konsekvenserna för de berörda till att reglerna skall hålla ett enkelt och lättfattligt språk.

Sammanfattningsvis är målet med det regelförenklingsarbete som redovisas i denna skrivelse att sänka den administrativa bördan för företag, att hindra konkurrensnedvridande effekter och att uppnå ändamålsenliga regler utformade på enklast möjliga sätt.

Regelförenklingsarbetet täcker således in ett brett område och det krävs därför olika typer av insatser på flera nivåer. Ambitionen är att regler skall vara enkla, rättvisa och lättillgängliga. Regelförenklingsarbetet med särskild inriktning på små företag är inte fokuserat på att skapa särregler för små företag, utan att anpassa regler även till de minsta företagen.

I en skrivelse till riksdagen redovisade regeringen den 25 maj 2000 för första gången regelförenklingsarbetet med särskild inriktning på små företag (rskr. 1999/2000:148). Regeringen avser att årligen komma in till riksdagen med en sådan redogörelse. Redovisningen görs på tre nivåer. På myndighetsnivå bygger skrivelsen till största delen på de årsrapporter som kommit in till regeringen, i enlighet med gällande förordning. Redogörelsen av arbetet inom Regeringskansliet bygger på erfarenheterna av verksamheten under 2000. Slutligen redovisas arbetet i kommittéväsendet utifrån en intern uppföljning som gjorts av till regeringen överlämnade slutbetänkanden.

2.1 Förordning (1998:1474) om särskild konsekvensanalys av reglers effekter för små företags villkor

Förordningen (1998:1820) om särskild konsekvensanalys av reglers effekter för små företags villkor (Simplexförordningen) trädde i kraft den 1 februari 1999. Förordningen gäller utöver de allmänna föreskrifterna i verksförordningen (1995:1322) om myndigheters skyldigheter att före beslut om föreskrifter eller allmänna råd enligt författningssamlingsförordningen (1976:725) göra en konsekvensutredning.

Myndigheterna är enligt Simplexförordningen skyldiga att vid övervägande av nya eller förändrade regler som kan ha effekter av betydelse för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller övriga villkor, så tidigt som möjligt göra en särskild konsekvensanalys. Analysen skall genomföras i den omfattning som är påkallad i det enskilda fallet och skall stödjas på frågeställningar enligt den checklista som anges i förordningens 3 §.

Checklistans frågeställningar är följande:

1. Vilket är problemet och vad händer om någon reglering inte sker?
2. Finns det några alternativa lösningar?
3. Vilka administrativa, praktiska eller andra åtgärder måste småföretagen vidta till följd av regleringen?
4. Vilken tidsåtgång kan reglerna föra med sig för småföretagen?
5. Vilka lönekostnader, andra kostnader eller resursbelastning i övrigt för småföretagen kan reglerna leda till?
6. Kan reglerna komma att snedvrida konkurrensförhållandena till nackdel för småföretagen eller i övrigt försämra deras konkurrensförutsättningar?
7. Kommer reglerna att i andra avseenden påverka småföretagen?
8. Går det att kontrollera efterlevnaden av reglerna, och hur kommer reglernas effekter för småföretag att uppmärksammas och granskas?
9. Bör reglerna gälla endast viss begränsad tid för att hindra eventuella negativa effekter för småföretagen?
10. Behöver särskilda hänsyn tas till småföretagens villkor när det gäller tiden för reglernas ikraftträdande?
11. Finns det behov av speciella informationsinsatser?
12. Hur har samråd som behövs skett med näringslivet och med myndigheter som särskilt berörs, och vilka synpunkter av betydelse har kommit fram?

Enligt 4 § Simplexförordningen är myndigheterna skyldiga att årligen, före den 1 februari, rapportera till regeringen om det gångna verksamhetsårets arbete med särskilda konsekvensanalyser. Under 2001 lämnade myndigheterna sin andra rapportering enligt förordningen.

Kommittéförordningen, som trädde i kraft den 1 januari 1999, reglerar kommittéernas sätt att arbeta. Den innehåller bl.a. bestämmelser om kommittéernas skyldighet att göra kostnadsberäkningar och andra konsekvensbeskrivningar. Kommittéerna skall enligt 15 § bl. a. ange i betänkandet om lämnade förslag har betydelse för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags.

2.3 Arbetet i Regeringskansliet

I enlighet med regeringens beslut den 22 december 1998 utfärdade statssekreterargruppen den 30 mars 1999 riktlinjer för Regeringskansliet om särskild konsekvensanalys av reglers effekter för små företags villkor. Konsekvensanalyserna skall enligt regeringsbeslutet bidra till att förbättra förutsättningarna för ökad tillväxt genom ett regelverk som gäller generellt för företagen, men som anpassas bättre till de små företagens villkor.

I statssekreterarbeslutet anges att när det inom Regeringskansliet övervägs nya eller förändrade regler som kan ha effekter av betydelse för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt, så görs, så tidigt som möjligt, en särskild konsekvensanalys i dessa avseenden. Analysen sker i den omfattning som behövs i det enskilda fallet och vid analysens genomförande tillämpas motsvarande checklista. I statssekreterarbeslutet anges att varje departement skapar de organisatoriska förutsättningar och rutiner som behövs för att konsekvensanalyser skall genomföras i de författningsärenden som handläggs där. Vidare ser varje departement enligt beslutet till att gemensam beredning också sker med SimpLex-enheten, när kommande beslut om nya eller förändrade regler kan ha effekter av betydelse för små företags villkor. Slutligen anges i beslutet att varje departement med uppmärksamhet följer att motsvarande ordning hos det offentliga utredningsväsendet och hos myndigheterna får effektivt genomslag inom departementets verksamhetsområde.

Som stöd för Näringsdepartementets arbete med att samordna, stödja och följa upp arbetet med regelförenkling har SimpLex-enheten en såväl rådgivande som stödjande och granskande funktion i Regeringskansliet. I uppgifterna ingår att följa arbetet med särskilda konsekvensanalyser.

3 Praktiska erfarenheter och resultat

3.1 Inledning

Arbetet med regelförenkling är främst av långsiktig karaktär. Det handlar till största delen om perspektiv- och attitydförändringar vid såväl

framtagandet av nya regler som vid omprövning av de befintliga regelverken. Under 2000 har en systematisk granskning av alla förslag på nya och ändrade regler inom Regeringskansliet prioriterats. Nästa steg har varit att intensifiera samarbetet med myndigheter och kommittéväsande samt inte minst att ompröva de befintliga regelverken.

3.2 Resultat av myndigheternas rapporter enligt förordning om särskild konsekvensanalys av reglers effekter för små företags villkor

Totalt har 48 myndigheter rapporterat enligt Simplexförordningens 4 § (se bilaga 1). Sammanfattningsvis uppger myndigheterna att tyngdpunkten vid regelförenklingsarbetet lagts vid en strävan att publicera mer lättöverskådliga och lättillgängliga regler. Nedan ges några exempel på myndigheternas syn på effekter av regelförenkling.

Arbetsmiljöverket har fått färre förfrågningar om regeltolkningar och formella dispensärenden till följd av överskådligare regler och enklare språk. Ärendena till myndigheten har även minskat till följd av att småföretagen numera har tillgång till information om bl. a. regeltolkning via hemsidan.

Några av myndigheterna ser det som angeläget att kontinuerligt verka för enklare ansökningsrutiner och minskat krångel vid företagets myndighetskontakter. *Statistiska Centralbyrån (SCB)* gör olika insatser för att underlätta uppgiftslämnandet vilket man anser även kan påverka den egna regelgivningen positivt. Exempelvis var tidigare samtliga företag ålagda att rapportera alla sjukfall för vilka arbetsgivaren betalat ut sjuklön. Fr.o.m. den 1 januari 1999 behöver endast företag med färre än 50 anställda på anmaning av SCB – efter ett urvalsförfarande – lämna uppgift om avslutade sjuklöneperioder. Urvalet omfattar ca 13 000 småföretag vilket innebär att endast ca sex procent av företagen behöver redovisa. Ett annat exempel från SCB är uppgiftslämnandet till Yrkesregistret. För att minska uppgiftslämnandet har SCB avstått från att undersöka företag med endast en anställd (ca 70 000 företag) och egenföretagare (ca 180 000 företag).

Andra myndigheter har lämnat exempel på att reglerna i sig underlättar för de små företagen. *Post- och Telestyrelsens* föreskrifter om krav på radio- och teleterminalutrustning antas minska kostnaderna för tillverkare och användare av denna typ av utrustning genom att kravet på typgodkännande upphör och mängden väsentliga egenskapskrav reduceras. Dessutom samlas kraven på all utrustning i en föreskrift istället för som tidigare i flera olika föreskrifter. *Naturvårdsverkets* föreskrifter och allmänna råd om miljörapport för tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter innebär en förenkling i vissa avseenden. Tack vare en omklassificering av miljöfarliga verksamheter i samband med miljöbalkens införande omfattas färre verksamheter än tidigare av skyldighet att lämna miljörapport. *Datainspektionens* allmänna råd om information till registrerade enligt personuppgiftslagen syftar till att underlätta tillämpningen av de bestämmelser som handlar om skyldighet för personuppgiftsansvariga att lämna information till registrerade. *Riksskatteverket (RSV)* har utfärdat en föreskrift om förenklat förfarande

vid vissa ofta regelbundet förekommande förflyttningar av punktskattepliktiga alkohol- och tobaksvaror mellan Sverige och Danmark. Föreskriften innebär att hanteringen av punktskattepliktiga varor underlättas för de näringsidkare som bedriver försäljningsverksamhet med denna typ av varor ombord på färje- och flygplanslinjer. *Inspektionen för strategiska produkter (ISP)* har under året, på området för krigsmateriel, fortsatt arbetet i syfte att förenkla för de licenssökande företagen. Bland annat avser ISS att på sikt helt ersätta de idag på papper utfärdade tillverknings-, utförsel- och tillhandahållandelicenserna med elektroniska motsvarigheter. Dessa är tänkta att lagras i en databank, till vilken behöriga från sökande företag och ur tullverkets personal skall ha access. Faktiska personalbesparingar förväntas även bli en följd av systemet vid företagen och vid Tullverket. Till detta kommer att myndigheten för definierade projekt meddelar s.k. projektlicenser, vilka har en länge giltighetstid än normala, specifika, licenser och täcker hela projektet.

3.2.1 Myndigheternas slutsatser av arbetet med särskild konsekvensanalys

Det stora flertalet myndigheter har uppgett att Simplexförordningen har givit dem ett bra verktyg för utarbetande av effektivare konsekvensanalyser, speciellt beträffande småföretag. Vissa myndigheter uppger att de även före förordningens tillkomst beaktade de små företagens förutsättningar men att förordningen säkerställer detta. Arbetet med framtagandet av konsekvensanalyser har även gett andra effekter. Sammantaget uppger de flesta av myndigheterna att man i möjligaste mån har eftersträvat ett enklare språk och en tydligare redaktionell struktur i författningsarbetet samt att syftet även varit att ta fram modernare och mer lättillgängliga regler. Vidare framhåller myndigheterna att Simplexförordningen har bidragit till att de små företagens villkor uppmärksammas ytterligare genom att organisationerna uppmanats att särskilt yttra sig över kostnadskonsekvenserna för företagen.

Ett flertal myndigheter framhåller vikten av att det är genom utbildning, information och praktiska hjälpmedel som konsekvensanalyserna kan förbättras.

En del myndigheter uppger att förordningen inte har haft någon inverkan på utformningen av verkets föreskrifter i sak när man genomfört bindande EG-rättsakter.

Rikspolisstyrelsen (RPS) sammanfattar arbetet med regelgivning på så sätt att onödigt många regler, liksom krångliga eller otidsenliga regler, leder till ineffektivitet och oönskad byråkrati varför de kommer att genomföra en övergripande översyn av sitt regelverk.

Enligt Simplexförordningen skall myndigheterna ange om man har samrått med olika organisationer. Nedan följer en kortfattad redogörelse av myndigheternas erfarenheter av detta.

De flesta myndigheter uppger att samråd med NNR och andra näringslivsorganisationer utgör en del av de obligatoriska arbetsrutinerna för regelarbetet. Omfattande kontakter tas regelmässigt med företagens organisationer, förslag till föreskrifter och allmänna råd går på remiss och seminarier hålls med berörda parter. I vissa fall har myndigheterna även haft kontakt med utvalda företag bland de företagskategorier som berörs av aktuell föreskrift eller allmänt råd.

Vid *Livsmedelsverket* har dock särskilt samråd ägt rum endast undantagsvis under författningsarbetets gång. Berörda parter har dock alltid beretts möjlighet att komma in med synpunkter på förslag innan beslut fattats.

Remissmöte användes vid framtagandet av föreskrifterna för systematiskt arbetsmiljöarbete vid *Arbetsmiljöverket*. De synpunkter som framkom beaktades, enligt verket, i det fortsatta arbetet.

RSV uppger att man, även innan Simplexförordningen fanns, i förekommande fall sände konsekvensanalyser till såväl NNR som Ekonomistyrningsverket. Därutöver har underhandskontakter tagits med branschorganisationer av skilda slag när rekommendationer (numera allmänna råd) eller föreskrifter avseende ny lagstiftning skrivs. *SCB* anser att det samråd som löpande äger rum med NNR rörande uppgiftslämnande för företag är mycket värdefullt. *SCB* anser att NNR genom sin särskilda sakkunskap kan bidra till förbättringar och utveckling av rutinerna för uppgiftslämnarna.

Vissa myndigheter som inte traditionellt utfärdar föreskrifter eller allmänna råd som riktar sig direkt mot företag har ändå genomfört ett remissförfarande med företagsorganisationer. Till exempel har *RPS* i samband med utfärdande av föreskrifter och allmänna råd för tillämpningen av lagen om yrkesmässig försäljning av dyrkverktyg samrått med Företagarnas Riksorganisation, Svenska stöldskyddsföreningen och Sveriges Låssmedsmästares Riksförbund. Även *Sprängämnesinspektionen* remitterar regelmässigt förslag till föreskrifter till NNR och berörda företagsorganisationer. *Luftfartsverket* och *Luftfartsinspektionen* har ett kontinuerligt samrådsförfarande med berörda företag och deras organisationer. De uppger dock att de får liten respons på sina remisser.

3.2.3 Nya, ändrade och upphävda föreskrifter och allmänna råd

Av de 48 myndigheter som lämnat årsrapporter uppger sex att de inte ger ut några föreskrifter eller allmänna råd av betydelse för små företag varför de inte har redovisat någon statistik. Ytterligare tio myndigheter har varken infört, ändrat eller upphävt föreskrifter eller allmänna råd, men har trots detta lämnat en årsrapport med statistik. De resterande 32

myndigheterna har under 2000 sammantaget infört och ändrat i 984 föreskrifter och allmänna råd. Under 1999 var siffran 863. De har sammantaget upphävt 291 föreskrifter och allmänna råd. Under 1999 var siffran 318.

Ingen analys har gjorts av hur många av dessa föreskrifter och allmänna råd som har konsekvenser för små företag. En rättvisande statistik skulle kräva en resurskrävande analys av hur de små företagen upplever de regelverk som omger dem. Myndigheternas redovisning har varit något för ojämn för att man skall kunna göra en generell bedömning av vad statistiken rent faktiskt redovisar. Den enskilda myndigheten har dock redovisat på samma sätt mellan åren, varför en trend kan visas. Vissa myndigheter har redovisat samtliga förändringar av föreskrifter och allmänna råd medan andra endast redovisat de förändringar som har bedömts ha konsekvenser för små företag. Att använda det totala antalet föreskrifter och allmänna råd som en måttstock på företagens administrativa börda är dessutom ett trubbigt instrument i sig.

Nedan redogörs för några av de största regelgivarnas förklaringar till varför utgivningen av regler har ökat i antal. Flertalet myndigheter uppger att antalet nya regler i första hand beror på redigeringsteknik och regelreformer, snarare än att regelverken som sådana har ökat i omfattning.

RSV har under 2000 beslutat om 114 nya eller ändrade föreskrifter och allmänna råd jämfört med 90 under 1999. *RSV* uppger att ökningen till största delen beror på att nya allmänna råd har utfärdats avseende hur anskaffningsvärdet skall beräknas vid olika aktieaffärer. Dessa allmänna råd underlättar för såväl den skattskyldige som skattemyndigheten och skall inte ses som någon belastning.

SCB menar att ökningen beror på att myndigheten agerar på statsmakternas uppdrag och att utfärdandet av nya föreskrifter ofta är en följd av vad som sker på EU-nivå (Eurostat). *SCB* är i hög grad styrt av vad som bestäms centralt och har inte någon direkt möjlighet att påverka antalet nya föreskrifter.

Boverket förklarar skillnaden i antalet upphävda föreskrifter med att det under 2000 gjorde en omfattande och grundlig genomgång av verkets föreskrifter. Samtliga föreskrifter gicks igenom och det kontrollerades om de förordningar som ligger till grund för verkets föreskrifter fortfarande var gällande. Även behovet av att ha kvar respektive föreskrift analyserades. De upphävda föreskrifterna berörde huvudsakligen olika bidragsformer som inte längre var aktuella.

Statens Jordbruksverk utgav 137 nya föreskrifter och allmänna råd under 1999 och 175 nya föreskrifter och allmänna råd under 2000. Anledningen är att föreskrifterna omnumrerades i samband med upprättande av ett nytt rättsdatasystem. Föreskrifternas innehåll är detsamma som tidigare.

Livsmedelsverket förklarar att orsaken till att verket har relativt många föreskrifter att rapportera för 2000 är att BSE-krisen och dioxinskandalen i Belgien föranlett många ändringar i föreskrifter samt skyddsåtgärder avseende veterinärverksamhet. Verket uppger i övrigt att man inte tar några nationella initiativ utan enbart införlivar EG:s rättsakter.

Vägverket anger att lejonparten föreskrifter avser hastighetsbegränsningar och för 1999 utfärdade man 178 sådana

föreskrifter, något som inte framgick av årsrapporten för 1999. En handfull föreskrifter båda åren berör, enligt verkets egna uppgifter, små företag.

RPS mångdubblade sin regelgivning under 2000. Anledningen till detta är framförallt den regelreformer som *RPS* har genomfört. *RPS* har i princip halverat antalet regler, enligt egen uppgift. Normalt utger *RPS* 10–15 regler per år. De flesta regler rör polisiära frågor och ett fåtal rör små företag.

PRV anger att föreskrifterna för 2000 ersätter tidigare föreskrifter och i huvudsak avser avgiftsändringar.

Arbetsmiljöverket uppger att av de totalt 42 nya och ändrade föreskrifterna och allmänna råden ersätter 8 tidigare föreskrifter och att resterande 34 enbart innebär namnändringar eller formaliaändringar till följd av att Arbetarskyddsstyrelsen och Yrkesinspektionen slogs ihop och bytte namn till Arbetsmiljöverket.

En mer rättvisande bild av effekterna för små företag ger antalet utförda konsekvensanalyser. Sedan hösten 2000 skickar myndigheterna för kännedom sina konsekvensanalyser till *SimpLex*. Syftet med detta är dubbelt. Dels erhålles ett viktigt underlag för de utbildningar i konsekvensanalys som nu pågår. Dels erhålles en översikt som är till gagn för utvecklingen av konsekvensanalyser som instrument för regelförenkling. Under 2000 ingavs totalt 284 konsekvensanalyser. Siffran är dock något osäker eftersom inte samtliga konsekvensanalyser sänts in under 2000. Från och med 2001 sänds dock samtliga konsekvensanalyser för kännedom till *SimpLex*-enheten i Regeringskansliet.

3.3 Resultat av insatser vid Regeringskansliet

3.3.1 Regelförenkling på nationell nivå

I september 2000 anordnade Näringsdepartementet ett tvådagars seminarium på Hasseludden med drygt 100 deltagare från myndigheter, näringslivets organisationer och Regeringskansliet. Syftet med övningen var att lyfta fram de små företagens särskilda villkor och den betydelse regler har för dessa företag. Seminariet utvärderades och ansågs av nästan 90 procent av de svarande som bra. Utvärderingen omfattade även förslag rörande det fortsatta arbetet och gav ett bra underlag för planeringen av verksamheten. Seminariet och de synpunkter som framkom hade stor betydelse för prioriteringen av det fortsatta arbetet. De tillgängliga resurserna användes för att granska nya och ändrade förslag på regler och förslag till kommittédirektiv inom Regeringskansliet. I genomsnitt inkommer uppskattningsvis fem till sju sådana ärenden om dagen till *SimpLex*-enheten. Ungefär en tredjedel av alla ärenden har konsekvenser för små företag. Samtliga förslag på nya och ändrade lagar och förordningar som tas fram inom Regeringskansliet och som kan ha konsekvenser för små företag skall beredas gemensamt med *SimpLex*. *SimpLex* verkar för att konsekvensanalyser av reglers

effekter för små företagsvillkor genomförs i ett tidigt skede, att analyserna är fullständiga och rättvisande, att analyserna beaktas innan det slutliga förslaget antas av regeringen och att analysen presenteras i lagrådsremisser och propositioner samt, vad gäller förordningar, att analysen finns tillgänglig som offentligt material. I takt med rekryteringen av handläggare till SimpLex så har detta kommit att fungera allt bättre.

Granskningen av de förslag till nya eller ändrade regler som tas fram inom Regeringskansliet resulterade i att ett antal förslag i sin helhet omprövades eller modifierades för att bättre anpassas till små företags villkor. Regeringens bedömning är att, även om det finns utrymme för förbättringar, stora framsteg har gjorts inom Regeringskansliet när det gäller redovisningen av nya reglers effekter för små företag.

Ett antal förslag på förenklingar av befintliga regler ur ett småföretagarperspektiv har tagits fram under 2000. Dessa förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Förslagen har till del framtagits i samarbete med den s.k. Simplexgruppen, som består av fem småföretagare och småföretagsexperter.

En handledning för konsekvensanalyser togs fram under 2000. Den har vidareutvecklats och har börjat användas vid utbildning och erfarenhetsutbyte med tjänstemän vid myndigheter, Regeringskansliet och i kommittéväsendet. Regeringen har tillfört SimpLex-enheten resurser och idag arbetar fem handläggare och en ansvarig huvudman med SimpLex-verksamheten.

Arbetet med regelförenkling pågår även inom övriga departement. Nedan redovisas några konkreta exempel på detta.

Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2001 slopades kravet på att en ansökan om patent skall vara skriftlig. Ändringen är ett steg på vägen mot att ge företagen (patentsökanden) en möjlighet att ge in patentansökningar elektroniskt.

I maj 2000 beslutade regeringen om att i fråga om bekämpningsmedel införa uttryckliga bestämmelser som underlättar s.k. parallellimport av bekämpningsmedel. Detta underlättar för små företag som inte behöver vara beroende av att en stor bekämpningsmedelstillverkare samtycker till att handel bedrivs med bekämpningsmedel som är godkända i Sverige.

I juni 2000 avskaffade regeringen tidigare gällande tillståndsplikt för en verksamhetsutövare som inom ramen för sin verksamhet behöver transportera högst 300 lysrör eller andra ljuskällor eller 300 kg använt köldmedium per transport.

I juni 2000 fattade regeringen beslut om förordningen (2000:577) om stöd för miljö- och landsbygdsutvecklingsåtgärder. Förordningen ersätter sex tidigare förordningar om miljö- och strukturstöd. Genom den nya förordningen har stödåtgärderna getts en enklare och mer generell utformning och det administrativa regelverket har samordnats.

3.3.2 Regelförenkling inom EU

Vid Europeiska rådets möte i Lissabon 2000 beslutades att kommissionen, rådet och medlemsstaterna skulle ta fram en sammanhållen strategi för regelförenkling och kvalitet till slutet av 2001.

Regeringen har arbetat intensivt med att driva frågan om en strategi som tar hänsyn till hela lagstiftningskedjan inom EG. Kommissionens förslag till ny lagstiftning går igenom en lång process och innan det nationella genomförandet kan ett förslag genomgå flera viktiga förändringar som kan innebära nya oförutsedda tillämpningsproblem. Av dessa skäl är det viktigt att det finns ett uttalat förenklingsperspektiv under hela kedjan när ny lagstiftning tas fram på EG-nivå.

Förslag från kommissionen bör föregås av en konsekvensanalys, där nyttan av en ny regel vägs mot kostnaden för att följa den. Till konsekvensanalysen bör knytas en process där kommissionen genom hela lagstiftningsprocessen rådgör med näringslivet. Detta är särskilt viktigt för att tillvarata de små företagens intressen.

Sverige har, tillsammans med ett antal andra länder, varit mest pådrivande i regelförenklingsarbetet på EG-nivå. Vid Europeiska rådets möte i Stockholm den 23–24 mars 2001 beslutades dels att kommissionen, i nära samarbete med andra berörda parter skall lägga fram en strategi för regelförenkling före utgången av 2001, dels att strategin skall innehålla samråd om föreslagna regler, konsekvensanalyser, system för kodifiering och översyn av den befintliga EG-lagstiftningen.

Regeringen deltar aktivt i det arbete som pågår inom EG för att förenkla jordbrukslagstiftningen. I sammanhanget kan nämnas det förslag som kommissionen har lämnat till rådet om ett förenklat stödsystem för små jordbruksföretag. Kommissionen och medlemsstaterna arbetar nu tillsammans vidare med att försöka identifiera ytterligare områden som kan förenklas.

Sverige har också under många år varit pådrivande i andra internationella sammanhang vad gäller regelförenklningar. Här kan nämnas det arbete som bedrivs inom FN (UN/ECE) som rör förenklningar av handelsprocedurer. I detta sammanhang tas alltid i görligaste mån hänsyn till de särskilda behov som små och medelstora företag kan ha.

3.4 Resultat av kommittéernas redovisning enligt 15 § kommittéförordningen (1998:1474)

Regeringen följer arbetet med regleringar från kommittédirektiv till lagförslag ur ett småföretagsperspektiv. Därvidlag har en översiktlig granskning av de betänkanden som lämnades under 2000 genomförts. I de färdiga betänkandena har i tre fall konsekvensanalyser för förslagens effekter på små företags villkor särredovisats, dock är två av dessa analyser ytterst kortfattade och behandlar inte alla aspekter enligt den checklista som anges i Kommittéhandboken (Ds 2000:1). I ytterligare drygt tio av de färdiga betänkandena bedöms att en särskild konsekvensanalys skulle ha givit regeringen ett mer fullständigt beslutsunderlag i form av mer genomarbetade redovisningar av förslagens effekter för små företag. I vissa fall har därför utredningars betänkanden kompletterats med att konsekvensanalyser genomförts av Regeringskansliet. I andra fall har särskilda uppdrag lagts ut på berörda myndigheter att arbeta fram en konsekvensanalys. I ytterligare andra fall har regeringen initierat en hearing för att bl.a. belysa förslagens effekter

för små företags villkor. Regeringen anser att det är av utomordentlig vikt att konsekvensanalyser görs i så tidigt skede som möjligt. Det är också under utredningsarbetet som tid och resurser finns för detta.

Genomarbetade och fullständiga konsekvensanalyser bör således göras redan på utredningsstadiet. I mars 2001 startade Näringsdepartementet därför ett utbildningsprogram som riktar sig mot bland annat kommittéer. Programmet består av seminarier där tidigare nämnd handledning för konsekvensanalyser går igenom.

4. Mål och medel för det fortsatta regelförenklingsarbetet med särskild inriktning på små företag

4.1 Mål och mått för regelförenklingsarbetet

I såväl förra årets skrivelse till riksdagen som budgetpropositionen för 2001 angav regeringen ett delmål för regelförenklingsarbetet med särskild inriktning på små företag. Målet är att regelverkens administrativa börda för småföretag tydligt skall minska inom en treårsperiod. Vidare angav regeringen att man avsåg utveckla målformuleringen och metoderna för uppföljning.

I de kontakter regeringen haft med företrädare för näringslivet har framkommit att det vore önskvärt med ett mätbart och mer konkret mål för verksamheten. Problemet är att det som är lättast att kvantitativt mäta sällan är annat än relativt trubbiga indikatorer. Exempelvis kan antalet regler, volymen av regelförändringar eller regelverkens storlek lätt mätas. Sådana indikatorer ger en bra bild av hur svårt det kan vara att överblicka alla regler, men räcker inte för att belysa de praktiska konsekvenserna för små företag. Effekterna för företagen kan bara mätas i de berörda företagen. De medel som står till buds är enkätundersökningar eller konkreta mätningar på plats i företagen. Det senare är mer tillförlitligt, men också mer resurskrävande. En enkätundersökning riktad till företag genomfördes av Näringsdepartementet under 1999. Undersökningen omfattade bl.a. frågan om regelverkens belastning. Av de tillfrågade företagen ansåg 58 procent att regelverken var betungande. Näringsdepartementet avser att göra en uppföljande undersökning under innevarande år. Undersökningen kommer att kompletteras med andra indikatorer på regelverkens effekter på små företag. Näringsdepartementet för, med början 2001, statistik på alla förslag på nya och ändrade regler med konsekvenser för små företag. Uppföljningen kommer att ge en bra bild över omfattningen av de nya regler som beslutas av regeringen och riksdagen varje år.

4.2.1 Stöd och råd

SimpLex informerar och ger råd till myndigheterna, Regeringskansliet och kommittéväsendet i deras arbete med särskilda konsekvensanalyser enligt Simplexförordningen.

Ett flertal myndigheter efterlyser mer information, utbildning och vidareutveckling av metoderna för regelförenklingsarbete. Några av myndigheterna önskar ett närmare samarbete med SimpLex för att utröna i vilken mån de ytterligare kan medverka till att småföretagare får enklare och mer ändamålsenliga regler. SimpLex har under 2001 börjat arbeta aktivt med myndigheterna i detta syfte och kommer under året att besöka ett tiotal myndigheter för utbildning och erfarenhetsutbyte. Den av Näringsdepartementet framtagna handledningen för konsekvensanalyser kommer därvid att utgöra en viktig del.

Den stödjande och rådgivande funktionen omfattar även arbetet i Regeringskansliet. Dagligen sker konsultationer mellan tjänstemän på SimpLex och övriga Regeringskansliet i detta avseende. Även för denna målgrupp planeras utbildningar att hållas vid två tillfällen under hösten 2001.

I arbetet med att ompröva befintliga regelverk fyller kommittéväsendet en central roll. Regeringen kommer därför att under 2001 intensifiera sina insatser mot relevanta utredningar. Det handlar om utformningen av kommittédirektiv, att ge råd och stöd vid framtagande av konsekvensanalyser, samt att verka för ett effektivt samråd med representanter för små företag under i såväl utredningens gång som det fortsatta arbetet. Vid ett första utbildningstillfälle i mars 2001 deltog ett tiotal utredningssekreterare. Samtliga övriga relevanta utredningar kommer löpande att erbjudas en genomgång av handledningen för konsekvensanalyser. Ambitionen är att särskilda konsekvensanalyser skall genomföras i högre utsträckning och med högre kvalitet i de utredningar som berör små företags villkor.

4.2.2 Granskning av förslag

Beredningsrutinerna har blivit bättre vartefter kunskap spridits om regelförenklingsperspektivet. Det har lett till att granskningen blivit effektivare och sker i ett allt tidigare skede av förändringsarbetet. Den granskande funktionen kommer att ytterligare effektiviseras genom att interna samordningsmöjligheter inom Näringsdepartementet kommer att tillvaratas.

Förenklingar av befintliga regler är den stora utmaningen. I varje enskilt fall måste en avvägning göras mellan syftet med regeln och nyttan med en förenkling. I detta arbete krävs en samverkan mellan Regeringskansli, myndigheter och representanter för små företag. Sådana initiativ framtagna av statssekreterargruppen med särskilt ansvar för regelförenkling, bereds inom Regeringskansliet. Dessutom har en arbetsgrupp bildats på tjänstemannanivå med deltagare från Näringsdepartementet, Finansdepartementet och Justitiedepartementet som ser över möjligheter till regelförenklingar på skatteområdet.

För att lättare kunna identifiera regler lämpade för förenkling finns SimpLex-gruppen, en särskild grupp av småföretagare och småföretagsexperter knuten till Näringsdepartementet. Gruppens syfte har varit att fungera som en diskussionspartner och experthjälp i arbetet med att ta fram förslag på regelförenklingar. Gruppen är numera sammanslagen med den större referensgruppen Nybyggarna, och kommer att vara en aktiv diskussionspartner med Näringsdepartementet vid beslut om prioriteringar i arbetet. Genom gruppen kommer regeringen att på ett direkt sätt uppmärksammas på vissa frågor av betydelse för arbetet med regelförenkling. De förslag som har framtagits och diskuterats inom gruppen bereds internt inom Näringsdepartementet.

4.2.4 Slutsatser för det fortsatta arbetet

Ett viktigt instrument för att uppnå enklare och mer ändamålsenliga regler är den obligatoriska användningen av konsekvensanalyser i Regeringskansliets och myndigheternas arbete. Den tvingar fram en redovisning av förslagets effekter för ett litet företag och utifrån den redovisningen kan sedan ett aktivt beslut tas om införandet av regeln. I granskningen av nya regler är därför konsekvensanalysen av stor betydelse. Utvecklingen inom Regeringskansliet på detta område är positiv och ansträngningar kommer att göras för att ytterligare förbättra redovisningen till regering, lagråd och riksdag.

Det är enklare att lägga in regelförenklingsaspekten i nya förslag än att ändra något som redan är beslutat och har trätt i kraft. Kan ett visst förslag till ny regel omprövas p.g.a. dess effekter på små företag så kan givetvis samma typ av regler i de befintliga regelverken ifrågasättas. Erfarenheterna från granskningsarbetet av nya förslag kommer därför i allra högsta grad att vara värdefulla när befintliga regelverk omprövas.

I årsrapporterna har framkommit att flera myndigheter anser att Simplexförordningen upplevs som verkningslös i de situationer då myndigheten är skyldig att genomföra EG:s rättsakter eller andra internationella bestämmelser. Orsaken till myndigheternas ståndpunkt är att det då inte finns utrymme för tolkningar eller modifieringar när myndigheten skall utfärda föreskrifter. Regeringen anser att det är av stor vikt att konsekvensanalyser görs även i dessa fall, eftersom eventuella negativa effekter för små företag annars inte blir belysta. Internationella bestämmelser kan komma att omprövas. Det är dessutom möjligt att samma typ av internationella bestämmelser kommer att förhandlas i

framtiden. Det är då av betydelse att effekterna finns belysta. Det är därför av stor betydelse att nya regelförslag inom EG remissbehandlas på ett korrekt sätt och att konsekvensanalyser görs i ett tidigt skede av processen. Det innebär samtidigt att myndigheterna och Regeringskansliet måste arbeta nära varandra och ha god insyn i varandras regelarbete. På detta område finns utrymme för ytterligare förbättringar som bör tas tillvara.

Rörande förhållandet mellan verksförordningen och Simplexförordningen har en förstudie av verksförordningens förhållande till andra relevanta förordningar genomförts av Statskontoret under 2000 på uppdrag av regeringen. Regeringen har för avsikt att tillsätta en utredning som kommer att lämna förslag på ny utformning av verksförordningen. Syftet är bl. a. att ta bort onödig överlappning mellan gällande förordningar.

En ansevärd del av de regler som omger små företag härstammar från EG-lagstiftning. Det är av mycket stor vikt att även denna lagstiftning föregås av konsekvensanalyser i tidiga skeden och att processer sker i samverkan med representanter för små företag. Sverige kommer att fortsätta driva detta även efter ordförandeskapet i EU.

Det fortsatta arbetet med att ta fram regler som är bättre anpassade till små företags villkor fortsätter således på bred front. De mest prioriterade insatserna under 2001 är utbildningsinsatser och arbetet med att förenkla de befintliga regelverken.

Myndigheter som rapporterar enligt Simplexförordningen

Skr. 2000/2001:143

Alkoholinspektionen
Arbetsgivarverket
Arbetslivsinstitutet
Arbetsmiljöverket
Arbetsmarknadsstyrelsen
Boverket
Centrala studiestödsnämnden
Datainspektionen
Domstolsverket
Elsäkerhetsverket
Fiskeriverket
Försvarmakten
Inspektionen för strategiska produkter
Järnvägsinspektionen
Kemikalieinspektionen
Kommerskollegium
Konkurrensverket
Konsumentverket
Lantmäteriverket
Luftfartsverket
Läkemedelsverket
Naturvårdsverket
NUTEK
Pliktverket
Post- och telestyrelsen
PRV
Radio- och TV-verket
Riksantikvarieämbetet
Riksförsäkringsverket
Rikspolisstyrelsen
RSV
Räddningsverket
Rättsmedicinalverket
SCB
SIKA
Sjöfartsverket
Skogsstyrelsen
Skolverket
Socialstyrelsen
Sprängämnesinspektionen
Statens jordbruksverk
Statens livsmedelsverk
Statens strålskyddsinstitut
Sveriges geologiska undersökning
SWEDAC
Tullverket
Vägverket
Överstyrelsen för civil beredskap

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 juni 2001

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Thalén, Winberg, Ulvskog, Lindh, Sahlin, von Sydow, Klingvall, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Rosengren, Larsson, Wärnersson, Lejon, Lövdén, Ringholm, Bodström

Föredragande: Björn Rosengren

Regeringen beslutar skrivelse 2000/2001:143 Regeringens redogörelse för regelförändringsarbetet med särskild inriktning på små företag.